

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 6/09-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti S., s. r. o., Ž., zastúpenej advokátom JUDr. M. R., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 1 M Obdo 1/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti S., s. r. o., o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. novembra 2008 doručená sťažnosť spoločnosti S., s. r. o., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 1 M Obdo 1/2007. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 3. novembra 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že na základe uznania dlhu z 26. februára 1999 zo strany sťažovateľky vo výške 2 224 711,91 Sk požiadali S. Ž., a. s. (ďalej len „žalobkyňa“) Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) o vydanie platobného rozkazu. Proti platobnému rozkazu podala sťažovateľka odpor. Následným rozsudkom okresného súdu sp. zn. 10 Cb 172/04 z 18. februára 2005 bola žaloba žalobkyne proti sťažovateľke zamietnutá. Okresný súd poukázal na ustanovenie § 574 Občianskeho zákonníka o vzdaní sa práva, ktoré má za následok zánik záväzku dlžníka (sťažovateľky). Bolo preukázané, že v čase uzavretia dohody o odpustení dlhu z 26. februára 1999 záväzok sťažovateľky v žalovanej výške existoval, o čom svedčí aj písomné uznanie záväzku sťažovateľkou z 26. februára 1999. Aj v prípade neexistencie dohody o odpustení dlhu bolo potrebné za dôvodnú považovať námietku sťažovateľky o premlčaní žalovanej pohľadávky, lebo dohodou o splátkach z 26. februára 1999 nedošlo k zániku pôvodného záväzku a k vzniku nového záväzku. Dohodou o splátkach sa zmluvné strany dohodli na úhrade dlhu v lehote do 2. marca 2004 bez zmeny obsahu záväzkov. Dohodnuté boli aj splátky na úhradu dlhu. Uvedená skutočnosť však nemá vplyv na zmenu splatnosti záväzku tak, ako je špecifikovaná pri jednotlivých pohľadávkach v súpise neuhradených dodávateľských faktúr. Na základe odvolania žalobkyne rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 Cob 175/2005-124 z 12. januára 2006 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Krajský súd za podstatné považoval, že pre úpravu vzájomných práv a povinností účastníkov boli relevantné len dohody z 26. februára 1999, a nie následné správanie účastníkov. Tvrdenie žalobkyne o posunutí splatnosti záväzku až na 2. marec 2004 je v protiklade so skutočnosťou, že žalobu podala už 17. februára 2004. Dohoda o splátkach nemala charakter zmeny obsahu záväzku a nebola ani dostatočne určitá pre absenciu výslovnej úpravy splátkového režimu. Dňom 2. marca 2004 žalobou uplatnený nárok zanikol odpustením dlhu v zmysle dohody o odpustení dlhu z 26. februára 1999.

Na základe podnetu žalobkyne podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku krajského súdu mimoriadne dovolanie. Sťažovateľka na základe výzvy najvyššieho súdu doručenej 11. augusta 2008 podala k mimoriadnemu dovolaniu vyjadrenie, v ktorom sa nestotožnila s právnymi názormi generálneho prokurátora, najmä s jeho výkladom § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka, ale

tiež s jeho tvrdením, že zmena v osobe dlžníka alebo veriteľa má vplyv na plynutie premlčacej doby. Sťažovateľka namietala aj stanovisko, podľa ktorého vzhľadom na postúpenie pohľadávky žalobkyňou na spoločnosť A., s. r. o., jediným, kto mohol dlh odpustiť, bola práve táto spoločnosť.

Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo 1/2007 z 27. augusta 2008 bolo mimoriadnemu dovolaniu vyhovené a oba rozsudky nižších všeobecných súdov zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Najvyšší súd pritom vôbec neprihliadol na argumentáciu sťažovateľky uvedenú vo vyjadrení na mimoriadne dovolanie a toto vyjadrenie ani nespomenul. Navyše napriek riadne udelenému splnomocneniu advokátovi JUDr. M. R. do podania sťažnosti nebol rozsudok najvyššieho súdu advokátovi doručený. Uvedené postupy najvyššieho súdu, ale aj vyvodené skutkové a právne závery sú preto zjavne neodôvodnené a arbitrárne. Právna konštrukcia rozsudku najvyššieho súdu nemá oporu v zákone, v právnej teórii a súdnej praxi. Jeho odôvodnenie nemožno považovať za dostatočné ani po skutkovej ale ani po právnej stránke. Postupom najvyššieho súdu došlo aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané najvyššiemu súdu vo februári 2007 dostala sťažovateľka až 11. augusta 2007, teda až po osemnástich mesiacoch od podania mimoriadneho dovolania. Sťažovateľka nemohla ani podať sťažnosť na prieťahy, lebo o skutočnosti, že sa opäť vo veci koná, sa dozvedela až v auguste 2008.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 1 M Obdo 1/2007 s tým, aby bol rozsudok z 27. augusta 2008 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie s príkazom najvyššiemu súdu konať bez zbytočných prieťahov. Požaduje tiež priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v sume 6 732 Sk.

Z vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľky k mimoriadnemu dovolaniu zo 14. augusta 2008 vyplýva, že sťažovateľka považuje právoplatný rozsudok krajského súdu za správny, lebo uplatnený nárok je premlčaný, resp. zanikol odpustením dlhu. Keďže k uznaniu záväzku zo strany sťažovateľky došlo 26. februára 1999, vtedy začala plynúť aj

štvorročná premlčacia lehota podľa § 407 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktorá sa skončila 26. februára 2003. Žaloba došla okresnému súdu až 20. februára 2004, teda po uplynutí premlčacej doby. Neobstojí ani tvrdenie generálneho prokurátora, podľa ktorého bola nesprávne právne posúdená aj otázka zániku záväzku odpustením dlhu s poukazom na postúpenie pohľadávky žalobkyne na spoločnosť A., s. r. o., ku ktorému došlo 27. januára 2004. Toto tvrdenie nemá žiadne relevantné opodstatnenie. Navyše postúpením pohľadávky sa stal žalobný petit nesprávnym, neurčitým, nezrozumiteľným a nevykonateľným. Vlastníkom pohľadávky už nebola žalobkyňa, ale spoločnosť A., s. r. o., ktorá súhlasila s tým, aby žalobkyňa vymáhala postúpenú pohľadávku na účet spoločnosti A., s. r. o. Súhlas spoločnosti A., s. r. o., s tým, aby žalobkyňa i naďalej vymáhala postúpenú pohľadávku na jej účet, možno označiť za zmätočný. Nemožno súhlasiť s názorom, podľa ktorého sa záväzok mal splniť najneskôr do 2. marca 2004, pretože potom by žaloba podaná žalobkyňou ešte 20. februára 2004 bola predčasná, čo zakladá kvalifikovaný dôvod na jej zamietnutie. Nedôvodné je aj tvrdenie, že vzhľadom na postúpenie pohľadávky nemohlo dôjsť k zániku záväzku a že platne mohla dlh odpustiť iba spoločnosť A., s. r. o., ktorá sa 27. januára 2004 stala veriteľkou. Takáto právna konštrukcia nemá oporu v dohode, zákone, právnej teórii, ale ani v súdnej praxi. Keďže podľa bodu III dohody o odpustení dlhu z 26. februára 1999 v prípade, že nedôjde k zániku dlhu zákonným spôsobom, veriteľ a dlžník sa dohodli na jeho odpustení k 2. marcu 2004, a keďže podľa ôsmej časti šiesteho oddielu Občianskeho zákonníka záväzky zanikajú splnením dlhu, dohodou, nemožnosťou plnenia, započítaním a urovnaním, nie je namieste tvrdenie, že postúpením pohľadávky došlo k zániku dlhu. V skutočnosti došlo iba k zmene v osobe veriteľa.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo 1/2007 z 27. augusta 2008 vyplýva, že ním boli zrušené rozsudky krajského súdu č. k. 20 Cob 175/2005-124 z 12. januára 2006 a okresného súdu č. k. 10 Cb 172/04-78 z 18. februára 2005 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Podľa názoru najvyššieho súdu bolo mimoriadne dovolanie v plnom rozsahu dôvodné. Predmetom sporu je žalobkyňou uplatnené právo na zaplatenie sumy 2 224 711,91 Sk. Okresný súd zamietol žalobu s odôvodnením, že mal preukázané, že v zmysle dohody o odpustení dlhu zmluvné strany dojednali, že ak nedôjde iným spôsobom k zániku dlhu, potom sa účastníci zmluvy dohodli na odpustení tohto dlhu. V zmysle § 574

Občianskeho zákonníka na základe dohody ako dvojstranného právneho úkonu veriteľa a dlžníka, ktorým sa veriteľ vzdáva svojho práva, dochádza k zániku záväzku dlžníka. Okresný súd bol toho názoru, že aj v prípade neexistencie dohody o odpustení dlhu by sťažovateľkou vznesená námietka premlčania bola dôvodná. Krajský súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu. Tieto závery však nie sú správne. Z obsahu spisu je zrejmé, že okresný súd a krajský súd nesprávne posúdili predovšetkým otázku premlčania, pritom otázkou premlčania uplatneného nároku sa musí súd zaoberať na základe uplatnenej námietky vždy ako s otázkou primárnou a až následne posudzovať žalobkyňou uplatnený nárok meritórne. Podľa predložených písomností (dohody o splátkach z 26. februára 1999) záväzok žalobkyne sa mal splniť najneskôr 2. marca 2004. Nemohla preto premlčacia doba plynúť skôr než sa stal záväzok splatným, teda 2. marca 2004. Až od tejto doby mohla začať plynúť premlčacia lehota v zmysle § 392 ods. 1 Obchodného zákonníka. Dohodu o splátkach možno považovať za vyhlásenie o predĺžení premlčacej doby podľa § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka. Preto uplatnené právo nie je premlčané, a keďže sťažovateľka uplatnila námietku premlčania pred uplynutím premlčacej doby, nebol žiaden dôvod, aby na ňu súdy prihliadli. Okrem nesprávneho právneho posúdenia premlčania uplatneného práva súdy nesprávne posúdili aj otázku zániku záväzku odpustením dlhu. Z obsahu dohody o odpustení dlhu z 26. februára 1999 vyplýva, že odpustenie dlhu ku 2. marcu 2004 bolo podmienené tým, že k nemu dôjde iba za podmienky, že do 2. marca 2004 nebude pohľadávka žalobkyne vyriešená, a to napríklad jej postúpením alebo iným riešením záväzkovo-právneho vzťahu. V danom prípade však 27. januára 2004 došlo k postúpeniu pohľadávky žalobkyne na spoločnosť A., s. r. o., ktorá následne podľa § 530 ods. 1 Občianskeho zákonníka súhlasila s tým, aby žalobkyňa postúpenú pohľadávku i napriek jej postúpeniu vymáhala ďalej vo svojom mene. Preto nemohlo dôjsť k zániku záväzku sťažovateľky voči žalobkyňi odpustením dlhu. Dlh mohol platne odpustiť totiž iba veriteľ, ktorým sa stala postúpením pohľadávky spoločnosť A., s. r. o. Zániku záväzku zabránilo aj podanie žaloby na súde, lebo nastala dohodnutá podmienka označená ako iné riešenie záväzkovo-právneho vzťahu, čo bránilo zániku záväzku jej odpustením.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 20 Rob 447/2008 (predtým sp. zn. 10 Cb 172/04), ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora

z 21. februára 2007 bolo najvyššiemu súdu doručené 23. februára 2007. Rovnopis mimoriadneho dovolania spolu s výzvou z 30. júla 2008 písomne sa vyjadriť v lehote 15 dní boli sťažovateľke doručené 11. augusta 2008. Písomné vyjadrenie sťažovateľky zo 14. augusta 2008 spolu so splnomocnením pre advokáta JUDr. M. R. z 11. augusta 2008 boli najvyššiemu súdu doručené 21. augusta 2008. Rozsudok najvyššieho súdu bol vyhlásený 27. augusta 2008. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo doručené tak žalobkyni, ako aj sťažovateľke priamo najvyšším súdom 13. októbra 2008. Okresný súd vyznačil doložku právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku najvyššieho súdu dňom 13. októbra 2008.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo

slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom môže sa stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľka namieta predovšetkým procesné postupy najvyššieho súdu, ale tiež správnosť skutkových a právnych záverov, ku ktorým v rozsudku došiel.

Z procesnoprávneho hľadiska poukazuje sťažovateľka konkrétne na skutočnosť, že rozsudok najvyššieho súdu nebol dosiaľ doručený jej právnomu zástupcovi, ktorý ju zastupoval v mimoriadnom dovolacom konaní.

Z ustanovenia § 49 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že ak má účastník zástupcu s plnomocenstvom pre celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi.

Podľa § 243j Občianskeho súdneho poriadku rozhodnutie o mimoriadnom dovolaní doručí dovolací súd účastníkom konania a generálnemu prokurátorovi.

Na základe citovaných ustanovení sa zdá, že najvyšší súd považuje ustanovenie § 243j Občianskeho súdneho poriadku za špeciálne ustanovenie vo vzťahu k všeobecnému ustanoveniu § 49 ods. 1 a že preto rozsudok nedoručil právnomu zástupcovi sťažovateľky, ale priamo sťažovateľke. Ústavný súd nepovažuje za potrebné v danom prípade bližšie sa zaoberať správnosťou takéhoto postupu najvyššieho súdu. Ak by sa totiž priklonil k právnomu názoru sťažovateľky, potom by musel túto časť sťažnosti odmietnuť ako predčasne podanú, pretože by nesmerovala proti právoplatnému rozsudku najvyššieho súdu. Ústavný súd bude vychádzať z toho, že rozsudok najvyššieho súdu je právoplatný.

Ďalej poukazuje sťažovateľka na skutočnosť, že najvyšší súd v odôvodnení rozsudku vôbec nebral do úvahy obsah vyjadrenia sťažovateľky, ktorým reagovala na podané mimoriadne dovolanie. Táto námietka sťažovateľky je pravdivá do tej miery, že najvyšší súd naozaj obsah vyjadrenia neuvádza. Napriek tomu však nemožno dospieť k záveru, že sa s argumentáciou sťažovateľky nevysporiadal. Odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu v skutočnosti dáva odpovede na argumenty sťažovateľky. Preto nemožno považovať túto námietku za dôvodnú.

Sťažovateľka nesúhlasí ani so skutkovými a právnymi závermi najvyššieho súdu v merite veci.

V uvedenej súvislosti treba predovšetkým povedať, že z ustanovenia § 243f ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku jasne vyplýva, že mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu iba pre vady v konaní uvedené v § 237, pre inú vadu konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a napokon preto, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Nie je teda

možné mimoriadnym dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie pre nesprávne, resp. neúplné skutkové zistenia.

Pokiaľ sťažovateľka nesúhlasí s právnymi závermi najvyššieho súdu, nemožno jej námietky akceptovať. Právne závery najvyššieho súdu týkajúce sa otázky premlčania, ako aj otázky odpustenia dlhu nemožno v žiadnom prípade považovať ani za zjavne neodôvodnené, ale ani za arbitrárne.

V súvislosti s namietanými zbytočnými priet'ahmi v konaní vedenom najvyšším súdom ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty (napr. I. ÚS 41/02). Tento účel spravidla nemožno dosiahnuť po právoplatnom skončení napadnutého konania. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Keďže sťažovateľka sa obrátila na ústavný súd v čase, keď už bolo konanie o mimoriadnom dovolaní ukončené rozsudkom najvyššieho súdu, treba aj túto časť sťažnosti považovať za zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2009